

תנ"ך

לבתי ספר בחינוך החרדי

הוראות

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – קטע שלא נלמד	–	(3×6)	–	18 נקודות
פרק שני – עיון בתורה (<u>בראשית ודברים</u> עם מפרשים)	–	(10×4)	–	40 נקודות
פרק שלישי – עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים	–	(6×7)	–	42 נקודות
סך הכול	–			100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: (1) תנ"ך שלם ונקי, בלי פירושים ובלי תוספות.
(2) ספר במדבר עם מפרשים: "מקראות גדולות".
- ד. הוראות מיוחדות: בפרק השלישי יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י או מצודת דוד.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון – קטע שלא נלמד (18 נקודות)

עיינו במדבר כ"ב, ו'–כ"ג, וענו על שש מן השאלות 1–8 (לכל שאלה – 3 נקודות).

שימו לב: בתשובותיכם אין להעתיק את דברי הפרשן. יש לענות במילים שלכם.

1. "כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאזר יואר" (פסוק ו').
רש"י (במדבר כ"א, כ"ז): "ב'או חשבון' - שלא היה סיחון יכול לכובשה [את מואב] והלך ושכר את בלעם לקללו, וזהו שאמר לו בלק 'כי ידעתי את אשר תברך מברך וגו'".
 על פי רש"י, הסבירו כיצד בלק שהברכות והקללות של בלעם אכן מתקיימות.
2. "ארה לי את העם הזה... כי ידעתי את אשר תברך מברך ואשר תאזר יואר" (פסוק ו').
ספורנו: "הינה כוחו לא היה לברך אבל היה לקלל... ולכן לא שאל [בלק] ממנו [מבלעם] שיברכהו לנצח... אבל אמר 'ידעתי את אשר תברך מברך' לכבודו של בלעם, להורות שלא חשב אותו למזיק בלבד".
 א. על פי ספורנו, מדוע לא ביקש בלק מבלעם שיברך אותו בניצחון על ישראל?
 ב. על פי ספורנו, הסבירו מדוע אמר בלק "את אשר תברך מברך".
3. "וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם" (פסוק ז').
 על פי שני הפירושים של רש"י, הסבירו מה הם ה"קסמים", ומהי המטרה שלהם.
 העיזרו בפירוש שפתי חכמים שלפניכם על הפירוש השני של רש"י.
שפתי חכמים: "קסם זה נטלו בידם זקני מדין - כלומר, סימן זה נטלו בידם".
4. "מי האנשים האלה עמך" (פסוק ט').
 על פי ספורנו, הסבירו את השאלה ששאל ה' את בלעם.
5. "מאן ה' לתתי להלך עמכם... ויסף עוד בלק שלח שרים" (פסוקים י"ג–ט"ו).
 א. על פי רש"י לפסוק י"ג, הסבירו מדוע שלח בלק שרים נוספים, אף על פי שבלעם כבר אמר לשליחים הראשונים שה' אינו מרשה לו ללכת איתם.
 ב. רמב"ן (לפסוק י"ג): "והינה בלק חשד אותו כי להרבות שכרו אמר כן... ועל כן הוסיף שלוח שרים רבים ונכבדים להראות לו כי הוא חפץ בו מאוד ונדר לתת לו הון ועושר ככל אשר יצווה ויגזור עליו".
 על פי רמב"ן, הסבירו מדוע שלח בלק שרים נוספים.

6. "אם לקרא לך באו האנשים... ואך את הדבר אשר אדבר אליך אתו תעשה" (פסוק כ').
- א. "כלי יקר": "וכך אמר ה' לבלעם, אם האנשים הללו רוצין... להבטיחך כך וכך כסף וזהב כדי שגם אתה תבטיחם לקלל, אז לא תלך עימם כי אין הדבר ברשותך, אבל אם לא באו כי אם לקרוא לך לבד, והדבר יהיה ברשותך לעשותו או לא, אז לך איתם, וזהו שנאמר 'ואך את הדבר וגו' ".
 על פי ה"כלי יקר", הסבירו את התנאי שהציב ה' לבלעם לפני לכתו.
- ב. עיינו ברש"י, ד"ה "ואך", והסבירו מה הייתה תשובת ה' לבלעם ומדוע הלך בלעם למרות תשובה זו.
7. "ויחר אף אלקים כי הולך הוא" (פסוק כ"ב).
 עיינו ברש"י ובשפתי חכמים.
 על פי שפתי חכמים, הסבירו את הקושי של רש"י, וכתבו הסבר אחד לתירוץ של רש"י לקושי זה.
8. "ותרא האתונן את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה" (פסוק כ"ג).
 א. מה רש"י מדייק מן המילים "ותרא האתונן", ומהו ההסבר שלו לכך?
 ב. "ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב" (פרק ל"א, פסוק ח').
 על פי רש"י, ד"ה "וחרבו שלופה", הסבירו מדוע נענש בלעם דווקא על ידי חרב.

פרק שני – עיון בתורה (בראשית ודברים עם מפרשים) (40 נקודות)

ענו על ארבע מן השאלות 9–14 (לכל שאלה – 10 נקודות).

9. בראשית ד', י"ג–ט"ו

- א. על פי רש"י ועל פי רמב"ן, הסבירו את דברי קין "גדול עוני מנשוא" (פסוק י"ג). (3 נקודות)
- ב. "הן גרשת אתי... והייתי נע ונד בארץ והיה כל מצא'י יהרגני" (פסוק י"ד).
על פי רמב"ן, הסבירו את הטענה של קין בפסוק זה. (3 נקודות)
- ג. "לכן כל ה'רג קין שבעתים יקם" (פסוק ט"ו).
(1) על פי רש"י, מהי כוונת הכתוב במילים "לכן כל ה'רג קין"?
(2) על פי רש"י, הסבירו מי "יקם" ומהי משמעות המילים "שבעתים יקם".
(4 נקודות)

10. בראשית י"ג, ג'–ט'

- א. עיינו בפסוק ג'.
(1) על פי רש"י, מה פירוש המילים "וילך למסעיו"?
(2) מדוע הלך אברהם "למסעיו"? כתבו שני פירושים של רש"י.
(4 נקודות)
- ב. "ויהי ריב בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט" (פסוק ז').
על פי רש"י, הסבירו מדוע רבו הרועים של אברהם עם הרועים של לוט ומה בא הכתוב ללמד במילים "והכנעני והפרזי אז יושב בארץ". (3 נקודות)
- ג. "אם השמאל ואימנה" (פסוק ט').
על פי רש"י, מה הבטיח אברהם ללוט במילים אלה, ומתי הוא קיים הבטחה זו? (3 נקודות)

11. דברים ב', כ"ו–ל"ה

- א. "ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל סיחון מלך חשבון" (פסוק כ"ו).
רש"י: "אף על פי שלא צנני המקום לקרוא לסיחון לשלום".
כיצד למד משה "ממדבר קדמות" שיש לנהוג כך? הסבירו על פי שני הפירושים של רש"י. (4 נקודות)
- ב. "ראה החלתי תת לפניך... ויצא סיחון לקראתנו..." (פסוקים ל"א–ל"ב).
(1) על פי רש"י, הסבירו כיצד החל ה' לתת את סיחון ביד ישראל.
(2) מה רש"י מדייק מן המילים "ויצא סיחון", ומה לומדים מדיוק זה?
(3 נקודות)
- ג. "ונחרם את כל עיר מתם... רק הבהמה בַּזְנונו לנו" (פסוקים ל"ד–ל"ה).
"וכל הבהמה וְשָׁלַל הָעָרִים בַּזְנונו לָנו" (דברים ג', ז').
על פי רש"י, הסבירו מהו ההבדל בין המילה "בזזנו" ובין המילה "בזונו" ומה רש"י לומד מהבדל זה. (3 נקודות)

12. דברים ו', ח'–י"ד

- א. "...לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך... על מזוזת ביתך ובשעריך" (פסוקים ח'–ט').
- (1) על פי רש"י, על מה נאמר "לאות על ידך"? על מה נאמר "בין עיניך", ומדוע הם נקראים טטפת?
- (2) על פי רש"י, כתבו הלכה אחת הנלמדת מן המילים "מזוזת" ו"בשעריך".
- (5 נקודות)
- ב. "את ה' אלקיך תירא ואתו תעבד ובשמו תשבע" (פסוק י"ג).
- על פי רש"י, הסבירו את הקשר בין שני חלקי הפסוק. (2 נקודות)
- ג. "מאלהי העמים אשר סביבותיכם" (פסוק י"ד).
- מהו הקושי של רש"י בפסוק זה, וכיצד הוא מיישב את הקושי הזה? (3 נקודות)

13. דברים ט"ו, י"–י"א

- א. "נתון תתן לו... כי בגלל הדבר הזה" (פסוק י').
- על פי רש"י, הסבירו שני דברים שנלמדים מפסוק זה בנוגע למצוות צדקה. (3 נקודות)
- ב. "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ" (פסוק י"א).
- "אפס כי לא יהיה בך אביון... אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך" (פסוקים ד'–ה').
- (1) על פי דעת המפרשים המובאת ברמב"ן, הסבירו מדוע אין סתירה בין הפסוקים האלה.
- (2) מדוע רמב"ן אינו מסכים עם דעת המפרשים?
- (3) על פי רמב"ן, הסבירו מדוע אין סתירה בין הפסוקים האלה.
- (7 נקודות)

14. דברים ט"ז, י"ט–כ"ב

- א. לא תכיר פנים ולא תקח שחד" (פסוק י"ט).
- על פי רש"י, הסבירו מה הן שתי האזהרות לדיין ומהו הנימוק לכל אחת מהן. (4 נקודות)
- ב. "לא תטע לך אֶשְׁרָה כל עץ אצל מזבח ה' אלקיך" (פסוק כ"א).
- על פי רש"י, הסבירו את שני האיסורים בפסוק זה. (3 נקודות)
- ג. "ולא תקים לך מצבה אשר שָׁנָא ה'" (פסוק כ"ב).
- על פי רש"י, הסבירו את האיסור להקים מצבה ומדוע ה' "שָׁנָא" מצבה. (3 נקודות)

פרק שלישי – עיון בנביאים ראשונים ואחרונים ובכתובים

(מלכים, ישעיה, תרי עשר ותהלים)

(42 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 15–17 ועל חמש מן השאלות 18–25 (לכל שאלה – 6 נקודות).

שימו לב: בשאלות שבחרתם, יש לענות על פי אחד הפרשנים: רש"י או מצודת דוד.

ענו על שתיים מן השאלות 15–17.

15. מלכים א, ב', ג'–ט'

א. עיינו בפסוק ג'.

(1) "ושמרת את משמרת ה'... ללכת בדרכיו לשמור חקתיו מצותיו ומשפטיו ועדותיו".

הסבירו שלושה מן הציטוטים המסומנים בקו.

(2) הסבירו את משמעות הכתוב "למען תשכיל את כל אשר תעשה".

(3 נקודות)

ב. עיינו בפסוקים ח'–ט'.

(1) הסבירו מדוע לא העניש דוד את שמעי בעצמו.

(2) הסבירו את משמעות הכתוב "והורדת את שיבתו בדם שְׂאֹל" (פסוק ט').

(3 נקודות)

16. מלכים א, ז', כ"א–כ"ג

א. "ויקם את העמוד הימני ויקרא את שמו יקם את העמוד השמאלי ויקרא את שמו בעז" (פסוק כ"א).

מהי המשמעות של כל אחד מן השמות שנתן שלמה לעמודים? (3 נקודות)

ב. "ויעש את הים" (פסוק כ"ג).

מהו "הים", ולמה הוא משמש? (3 נקודות)

17. מלכים ב, י"א, ה'–י"ז

א. עיינו בפסוקים ה'–ח'.

(1) הסבירו כיצד תכנן יהוידע את השמירה על יואש.

(2) הסבירו מדוע "שער סור" מכונה כך ומהי הכוונה במילים "ושמרתם את משמרת הבית מִסָּח" (פסוק ו').

(4 נקודות)

ב. עיינו בפסוק י"ז.

הסבירו אילו שתי בריתות כרת יהוידע. (2 נקודות)

ענו על חמש מן השאלות 18–25.

18. ישעיה ה', ז'–י'

- א. "וַיָּקֹנוּ לְמַשְׁפַּט וְהָנָה מִשְׁפָּח לְצַדִּיקָה וְהָנָה צַעֲקָה" (פסוק ז').
הסבירו את שני חלקי הפסוק. (3 נקודות)
- ב. עיינו בפסוקים ח'–י'.
על פי פסוקים אלה, הסבירו את החטא של עם ישראל ואת העונש שבא בעקבותיו. (3 נקודות)

19. ישעיה נ"ו, א'–ג'

- א. "שִׁמְרוּ מַשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צִדִּיקָה כִּי קְרוּבָה יִשׁוּעִתִּי לְבֹא וְצַדִּיקִי לְהַגְלוֹת" (פסוק א').
הסבירו את הקשר בין שני חלקי הפסוק. (3 נקודות)
- ב. עיינו בפסוק ג'.
(1) הסבירו מהי הכוונה במילים "הַנְּלֹאֲהָ אֶל ה'" המתארות את בן הנכר.
(2) הסבירו את דברי בן הנכר "הַבְּדֵל יַבְדִּילֵנִי ה' מֵעַל עַמּוֹ".
(3 נקודות)

20. הושע י"ד, ג'–ד'

- א. עיינו בפסוק ג'.
הסבירו את משמעות הכתוב "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וּשׁוּבוּ אֶל ה'... וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים שְׁפִתֵינוּ". (3 נקודות)
- ב. עיינו בפסוק ד'.
(1) "אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ... וְלֹא נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ".
הסבירו את השינויים הנדרשים מעם ישראל.
(2) הסבירו את מסקנת הכתוב "אֲשֶׁר בָּךְ יָרַח יְתוֹם".
(3 נקודות)

21. יונה ב', ה'–ט'

- א. עיינו בפסוק ה'.
הסבירו ממה חשש יונה בתחילה, מה גרם לו לשנות את דעתו ומה הייתה מסקנתו. (3 נקודות)
- ב. עיינו בפסוק ט'.
הסבירו מי הם ה"משמרים הבלי שָׁא" וְלָמָּה הַכוּנָה בְּמִלִּים "חֲסֵדָם יַעֲזֹבוּ". (3 נקודות)

22. מיכה ה', א'–ז'**א.** עיינו בפסוק א'.

(1) את מי הנביא מכנה "צעיר להיות באלפי יהודה", ומדוע הוא מכנה אותו כך?

(2) מיהו ה"מושל בישראל" שיצא ממנו?

(3 נקודות)

ב. עיינו בפסוקים ו'–ז'.הסבירו את המשמעות של כל אחת מן הנבואות האלה:

– "והיה שארית יעקב... כטל מאת ה' וגו' " (פסוק ו').

– "והיה שארית יעקב... כאריה בבהמות יער וגו' " (פסוק ז').

(3 נקודות)

23. מלאכי ג', ג'–ה'**א.** "וַיֵּשֶׁב מִצְרָף וּמִטָּהָר כֶּסֶף וְטָהָר אֶת בְּנֵי לֹוִי... וְעָרְבָה לָהֶם... כִּימִי עוֹלָם וְכַשְׁנִים קְדֻמְנִית" (פסוקים ג'–ד').

הסבירו את הדימוי שבפסוק ג' ואת הקשר שלו לפסוק ד'. (3 נקודות)

ב. עיינו בפסוק ה'.

(1) הסבירו את משמעות המילים "והייתי עד ממהר".

(2) הסבירו מה מאפיין את החטאים בפסוק ה'. בתשובתכם התייחסו לשני חטאים המוזכרים בפסוק.

(3 נקודות)

24. תהלים נ"א**א.** עיינו בפסוק ו'.

הסבירו מהי הכוונה של דוד במילים "למען תצדק בדברך". (3 נקודות)

ב. במזמור זה דוד מבקש מה' שימחל לו על חטאיו.הסבירו את הנימוקים לבקשה זו על פי כל אחד מן הפסוקים שלפניכם:

– "אֶלְמִדָּה פִּשְׁעִים דִּרְכִּיךָ וגו' " (פסוק ט"ו).

– "ה' שִׁפְתֵי תִפְתַּח וגו' " (פסוק י"ז).

(3 נקודות)

25. תהלים פ"ב**א.** עיינו בפסוקים א'–ג'.

(1) "אלקים נצב בעדת א–ל... עד מתי תשפטו עָוֹל" (פסוקים א'–ב').

הסבירו את הקשר בין שני הפסוקים.

(2) "שפטו דל... עני ורש הצדיקו" (פסוק ג').הסבירו את שני חלקי הפסוק.

(4 נקודות)

ב. "באדם תמותון וכאחד השרים תפלגו" (פסוק ז').הסבירו את שני חלקי הפסוק. (2 נקודות)**בהצלחה!**